

การเลี้ยงและการจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์

ประสิทธิภาพในการผลิตไข่ฟักของพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทงหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่นั้นจะขึ้นอยู่กับทักษะการเลี้ยงและการจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์ ถ้าผู้เลี้ยงมีการเลี้ยงและการจัดการที่ถูกต้องจะทำให้ฝูงไก่พ่อแม่พันธุ์มีเปอร์เซ็นต์การไข่สูง มีอัตราการผสมติดสูง มีอัตราการฟักออกสูง และลูกไก่ที่ได้ก็จะมีคุณภาพดีอีกด้วย ในทางกลับกัน ถ้าหากผู้เลี้ยงดูแลและจัดการไม่ได้ก็จะทำให้สมรรถภาพด้านต่าง ๆ ต่ำลงและลูกไก่ที่ฟักออกมากก็จะมีคุณภาพต่ำตามไปด้วย

พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ (Layer breeder) เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและมีการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อให้ได้ลูกไก่ที่มีสมรรถนะการให้ผลผลิตไข่เป็นหลักทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ไก่ไข่ในปัจจุบันสามารถแบ่งไก่ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ไก่ไข่ที่ให้ไข่เปลือกสีขาวและไก่ไข่ที่ให้ไข่เปลือกสีน้ำตาลหรือเรียกว่า ไก่สีน้ำตาลตามสีของขนปกคลุมลำตัว

พ่อแม่พันธุ์ไก่กระทง (Broiler breeder) เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์มาเพื่อให้ได้ลูกไก่ที่มีการเจริญเติบโตเร็ว อายุการเลี้ยงสั้น ให้เนื้อมาก แต่จะมีผลทำให้ผลผลิตไข่ต่ำ พ่อแม่พันธุ์ไก่กระทงในปัจจุบันได้มีการพัฒนาสายพันธุ์ออกมาเป็น สายพันธุ์มาตรฐาน (Standard type) และสายพันธุ์ขนาดเล็ก (Mini-type หรือ dwarf-type breeder) ปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่กระทงนิยมใช้พ่อแม่พันธุ์สายพันธุ์ขนาดเล็กผสมพันธุ์กับไก่พ่อแม่พันธุ์มาตรฐานเพื่อผลิตเป็นลูกไก่กระทง

สัดส่วนไก่พ่อแม่พันธุ์

ไก่พ่อแม่พันธุ์ที่เลี้ยงจะได้รับมาจากฟาร์มที่เลี้ยงเป็นปู่ย่าพันธุ์ซึ่งจะได้รับการปรับปรุงพันธุ์แยกกันเพื่อผลิตเป็นสายพ่อแม่พันธุ์ หรือสายแม่พันธุ์โดยเฉพาะ จำนวนไก่สายพ่อแม่พันธุ์และสายแม่พันธุ์ที่จะสั่งเข้ามาเลี้ยงนั้นจะต้องคำนึงถึงสัดส่วนของเพศและอัตราการเลี้ยงต่อพื้นที่ด้วย สัดส่วนที่นิยมใช้สำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระทงจะใช้อัตราส่วนไก่พ่อพันธุ์จำนวน 12-15 ตัว/ไก่แม่พันธุ์ 100 ตัว ส่วนไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จะใช้อัตราส่วนไก่พ่อพันธุ์จำนวน 10-12 ตัว/ไก่แม่พันธุ์ 100 ตัว

การตัดนิ้วเท้า (Toe trimming หรือ Toe clipping)

ไก่พ่อพันธุ์มักจะนิยมตัดนิ้วเท้าเพื่อป้องกันการบาดเจ็บหรือการเกิดบาดแผลบริเวณหลังไก่ตัวเมีย เนื่องจากเมื่อถึงเวลาจะผสมพันธุ์ ไก่ตัวผู้จะขึ้นไปยืนบนหลังไก่ตัวเมียถ้ามีเล็บยาวจะทำให้เล็บขีดข่วนบนหลังตัวเมียได้ การป้องกันจึงจำเป็นต้องมีการตัดเล็บหรือตัดนิ้วเท้าบริเวณกระดูกปลายนิ้วข้อสุดท้ายของนิ้วหลังเมื่อไก่อายุ 1 วัน ถ้าหากไก่สายพันธุ์ใดมีปัญหาเรื่องการบาดเจ็บบริเวณหลังตัวเมียมากก็อาจจะมีการตัดนิ้วเท้าเพิ่มเติมโดยจะตัดปลายนิ้วข้อสุดท้ายของนิ้วหน้าด้านในอีกข้างละ 2 นิ้วก็ได้ ไก่ตัวผู้บางสายพันธุ์ก็อาจจำเป็นต้องตัดหรือจี้เต็อยด้วยโลหะร้อนอีกด้วย การตัดนิ้วเท้ากระทำได้โดยใช้ใบมีดร้อนตัดเช่นเดียวกับการตัดปากไก่

การตัดหงอน (Comb trimming หรือ Dubbing)

ไก่ตัวผู้มักจะมีหงอนใหญ่และมีเหนียงยื่นมยาวออกมา เมื่อไก่ตัวผู้โตขึ้นทั้งหงอนและเหนียงจะมีขนาดใหญ่มาก บางครั้งอาจจะงอพับลงมา หงอนไก่ที่มีขนาดใหญ่จะเป็นเป้าหมายในการต่อสู้เพื่อแย่งตัวเมียและเพื่อจัดลำดับทางสังคม จนอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บได้ง่าย นอกจากนี้ หงอนและเหนียงขนาดใหญ่ของไก่ตัวผู้จะเป็นอุปสรรคในการดื่มน้ำและกินอาหารอีกด้วย การตัดหงอนจะกระทำด้วยเครื่องตัดปากไก่หรือใช้กรรไกรสำหรับตัดหงอนโดยเฉพาะโดยจะทำการตัดเมื่อไก่อายุ 1 วันพร้อมกับการตัดนิ้วเท้า ข้อดีของการตัดหงอนอีกประการหนึ่งคือ สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีการแยกเพศผิดหรือไม่

ไก่ผิดเพศ (Sexing error)

เนื่องจากไก่พ่อแม่และแม่พันธุ์จะมาจากสายการปรับปรุงพันธุ์ที่แตกต่างกัน ไก่ที่ผลิตมาเพื่อเป็นพ่อพันธุ์จะมีการตัดนิ้วเท้า ตัดหงอน และจี้เตี้อย เราจึงสามารถใช้ลักษณะนี้ตรวจสอบความถูกต้องของเพศได้ โดยถ้าหากเราพบว่ามีไก่ตัวเมียตัวใดถูกตัดนิ้วเท้า ตัดหงอน และจี้เตี้อย ก็แสดงว่าไก่นั้นมาจากไก่สายพ่อพันธุ์ ในทางกลับกันถ้าหากเราพบไก่ตัวผู้ตัวใดยังมีนิ้วเท้าและหงอนอยู่ครบถ้วนแสดงว่าไก่นั้นมาจากสายไก่สายพันธุ์ตัวเมีย ซึ่งจำเป็นจะต้องคัดออกทันที มิฉะนั้นถ้าปล่อยไว้ในฝูงอาจจะทำให้ได้ลูกไก่ในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ได้

การเลี้ยงไก่ในระยะเจริญเติบโต (0-20 สัปดาห์)

โรงเรือน ไก่พ่อแม่พันธุ์ที่ดีจะต้องปราศจากโรคติดต่อ ดังนั้นโรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์จึงจำเป็นต้องมีระบบป้องกันภัยทางชีวภาพ (Bio-security) จะต้องปราศจากเชื้อโรคบางอย่างที่สามารถติดต่อได้ทางพันธุกรรมและทางไขฟัก เช่น ซัลโมเนลล่า (Salmonella) โรคไขขาว (Pullorum) โรคไทฟอยด์สัตว์ปีก (Fowl typhoid) นิวคาสเซิล (Newcastle) โรคหวัดเรื้อรัง (*Mycoplasma gallisepticum*) *Mycoplasma synoviae* ฯลฯ ปัจจุบันบางฟาร์มนอกจากจะมีการป้องกันเชื้อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีโปรแกรมการป้องกันเชื้อ *Salmonella enteritidis* และ *Salmonella typhimurium*

โรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์จะต้องป้องกันโรคจากภายนอกเข้ามายังฝูงไก่ มีการแยกฝูงไก่เลี้ยงตามอายุ ตามวัตถุประสงค์ เช่น เลี้ยงเพื่อเป็นปุ๋ยพันธุ์ พ่อแม่พันธุ์ หรือเลี้ยงเพื่อเอาเนื้อหรือไข นอกจากนี้จะเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดโรคระบาดถึงกันแล้วยังช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคระบาดเนื่องจากการทำวัคซีนไม่พร้อมกันอีกด้วย

ฟาร์มเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์จะต้องไม่อยู่ใกล้กับฟาร์มที่เลี้ยงไก่เพื่อเอาเนื้อหรือไขเพื่อการค้า ผู้เลี้ยงเองก็ต้องแยกกันระหว่างไก่แต่ละฝูงหรือโรงเรือนแต่ละหลัง ผู้เลี้ยงจะต้องมีการอาบน้ำยาฆ่าเชื้อและสวมชุดทำงานที่ปราศจากเชื้อโรคติดต่อ

ระบบการเลี้ยงไก่รุ่น

การเลี้ยงไก่เล็ก-รุ่น (Brood-grow system)

การเลี้ยงไก่รุ่นรูปแบบนี้ ไก่จะอยู่ในโรงเรือนเดียวกันตั้งแต่ระยะกกจนกระทั่งถึงไก่รุ่นก่อนไข่หรือจนกระทั่งย้ายไปยังโรงเรือนไข่ การเลี้ยงแบบนี้นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน

ในระยะแรกจะใช้พื้นที่ประมาณ 1 ใน 3 ของโรงเรือนสำหรับกกลูกไก่จนกระทั่งอายุได้ประมาณ 5 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงปล่อยให้ไก่กระจายจนเต็มพื้นที่ทั้งโรงเรือนและเลี้ยงต่อไปจนกระทั่งอายุได้ประมาณ 18 สัปดาห์ สำหรับพ่อแม่พันธุ์ไข่ และประมาณ 20 สัปดาห์สำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทง หลังจากนั้นไก่รุ่นก็จะถูกย้ายไปยังโรงเรือนเลี้ยงไข่ต่อไป การเลี้ยงไก่เล็ก-รุ่นระบบนี้จะประหยัดต้นทุนค่าโรงเรือนแต่ไก่จะเกิดความเครียดเนื่องจากการขนส่งจนอาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผสมพันธุ์และการให้ไข่ได้ในช่วงแรกได้

การเลี้ยงไก่เล็ก-รุ่น-ไข่ (Brood-grow-lay system)

การเลี้ยงไก่อรูปแบบนี้ลูกไก่จะอยู่ภายในโรงเรือนเดียวกันตั้งแต่ระยะกก ไก่รุ่น และระยะไข่ไปจนกระทั่งปลดไข่ ดังนั้นโรงเรือนที่เลี้ยงไก่แบบนี้จะต้องมีอุปกรณ์ครบถ้วนสำหรับไก่แต่ละช่วงอายุและจะต้องออกแบบมาให้เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่แต่ละช่วงอายุอีกด้วย จำนวนลูกไก่ที่จะส่งเข้ามาเลี้ยงในระยะกกจะต้องเท่ากับจำนวนความจุของโรงเรือนเลี้ยงไก่ในระยะให้ไข่ การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ระบบนี้มีข้อดีคือ จะไม่ก่อให้เกิดความเครียดเนื่องจากการขนย้ายไก่และสามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการขนย้ายไก่ได้ แต่ระบบนี้มีข้อเสียคือ ต้นทุนค่าก่อสร้างโรงเรือนจะสูงกว่าเนื่องจากจะต้องมีอุปกรณ์ก อุปกรณ์ให้น้ำ ให้อาหารสำหรับไก่เล็กภายในโรงเรือนด้วย ซึ่งจะใช้เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ทำให้การใช้อุปกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพจึงทำให้การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์รูปแบบนี้ไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน

โรงเรือนควบคุมแสง (Black-out growing)

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์จะต้องเลี้ยงภายในโรงเรือนที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับไก่ได้ทั้งการระบายอากาศ อุณหภูมิ และแสงสว่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมแสงสว่างซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาของระบบสืบพันธุ์ของไก่ การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ในปัจจุบันจะนิยมใช้โรงเรือนระบบปิดที่สามารถควบคุมแสงสว่างได้ทั้งความยาวแสงและความเข้มแสงหรือ เรียกว่าโรงเรือนระบบ “Black-out” แสงสว่างที่ไก่ได้รับจะมาจากหลอดไฟฟ้าที่ติดไว้ให้เท่านั้น ฉะนั้นด้านข้างของโรงเรือนจะมีผ้าม่านสีดำป้องกันแสงจากดวงอาทิตย์เข้ามาในช่วงกลางวัน

ข้อดีของโรงเรือนระบบ Black-out ได้แก่

- สามารถควบคุมอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกได้
- สามารถยืดอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกได้ ทำให้ได้ไข่ฟักที่มีขนาดใหญ่ขึ้น
- ความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวไก่ในฝูงจะดีขึ้น
- สามารถลดน้ำหนักตัวไก่ลงได้โดยที่ผลผลิตไข่ไม่ลดลง

- การกินอาหารของไก่ลดลง
- เนื่องจากสามารถควบคุมให้มีความยาวแสงสั้นลงและความเข้มแสงน้อยลงจึงทำให้นิสัยการจิกตีกันและนิสัยก้าวร้าวลดลงได้

การให้แสงสว่างสำหรับลูกไก่ในช่วง 1 สัปดาห์แรกมักจะให้แสงตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อให้ไก่ได้มีโอกาสกินน้ำและอาหารอย่างเต็มที่เพื่อให้ลูกไก่มีน้ำหนักตัวได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นก็จะมีการควบคุมแสงสว่างซึ่งโดยทั่วไปแล้วโปรแกรมการให้แสงสว่างสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระທးงและพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จะแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 โปรแกรมการให้แสงสว่างที่แนะนำสำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่กระທးง

อายุ (วัน)	ความยาวแสง (ชั่วโมง/วัน)	หมายเหตุ
1-5	23	ความเข้มแสง 3.5 ฟุตเทียน/ให้กินอาหารอย่างเต็มที่
6-132	8	ความเข้มแสง 1 ฟุตเทียน/ควบคุมอาหาร
133-146	10	ย้ายไปยังโรงเรือนผสมพันธุ์ (โรงเรือนไก่ไข่)
147-160	12	
161-167	14	ให้ไข่ฟองแรก/ให้อาหารไก่พ่อแม่พันธุ์
168-174	14	ให้ผลผลิตไข่ประมาณ 5% ของฝูง
175-188	15	เริ่มน้ำไข่เข้าฟัก
189-สิ้นสุด	16	ให้ผลผลิตไข่ประมาณ 50% ของฝูง

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 627

ตารางที่ 2 โปรแกรมการให้แสงสว่างที่แนะนำสำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นขาว

อายุ (วัน)	ความยาวแสง (ชั่วโมง/วัน)	หมายเหตุ
1-7	23	
8-14	19	
15-21	16	
22-28	14	
29-35	12	
36-41	10	
43-140	9	
(134-140)		เริ่มให้อาหารไก่กระທးงให้ไข่
141-147	10	เริ่มให้ไข่ฟองแรก
148-154	11	ให้ผลผลิตไข่ประมาณ 5%

155-161	12	
162-168	13	เริ่มนำไข่เข้าฟัก
169-175	14	
176-182	15	
183-สิ้นสุด	16	

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 628

รูปแบบของพื้น

โรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ในระยะไก่อ่อนนิยมใช้พื้นโรงเรือน 2 ลักษณะคือ

- พื้นที่ปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมด (All-litter floor)
- พื้นกึ่งสแลท (Combination of slat and litter floor หรือ Partial slat) เป็นพื้นที่มีส่วนหนึ่งของโรงเรือนปูทับด้วยวัสดุรองพื้นและมีส่วนหนึ่งที่ยกสูงแล้วติดตั้งสแลทซึ่งอาจจะทำด้วยตาข่าย พลาสติก หรือไม้ก็ได้

ระบบการเลี้ยงไก่เล็ก-รุ่น

การเลี้ยงแบบแยกเพศ (Sex separation)

ในระยะไก่อเล็กนั้นควรจะเลี้ยงแยกกันระหว่างไก่อตัวผู้และไก่อตัวเมีย อย่างน้อยที่สุดก็ในช่วงสัปดาห์แรก เนื่องจากในช่วงแรกไก่อตัวผู้มักจะอ่อนแอกว่าไก่อตัวเมียเพราะจะต้องผ่านการตัดหาง การตัดนิ้วเท้า และการจี๊ดไต่อยมาก่อน โปรแกรมการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์แบบแยกเพศมีอยู่ด้วยกัน 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันขึ้นกับลักษณะของโรงเรือน สภาพภูมิอากาศ ประเภทของอุปกรณ์ที่มีอยู่ ความสะดวกในการจัดการของผู้เลี้ยง และสายพันธุ์ไก่

การเลี้ยงแบบแยกเพศในช่วง 4-6 สัปดาห์แรก

การเลี้ยงรูปแบบนี้ไก่อตัวผู้และตัวเมียจะถูกเลี้ยงไว้ภายในโรงเรือนเดียวกันแต่จะใช้ตาข่ายกันแบ่งเอาไว้คนละกอก การเลี้ยงแบบนี้จะต้องเลี้ยงจนกระทั่งไก่อตัวผู้แข็งแรงและเจริญเติบโตเพียงพอเสียก่อนจึงจะนำมาเลี้ยงรวมกับไก่อตัวเมีย การเลี้ยงไก่อรูปแบบนี้จะสามารถช่วยลดพฤติกรรมจิกตีกันและลดการจัดลำดับทางสังคมได้

การเลี้ยงแยกเพศจนกระทั่งอายุ 10 สัปดาห์

การเลี้ยงรูปแบบนี้จะใช้แรงงานมากเนื่องจากจะต้องแบ่งแยกไก่ให้อยู่กันคนละห้อง โดยปกติไก่อตัวผู้จะมีการจัดลำดับทางสังคมเมื่ออายุประมาณ 8 สัปดาห์ ดังนั้น การนำไก่อตัวผู้เข้ามาเลี้ยงรวมกับไก่อตัวเมียเมื่ออายุ 10 สัปดาห์จะทำให้เกิดปัญหาการจิกตีกันมากกว่าระบบแรก

การเลี้ยงแยกเพศจนกระทั่งเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์

การเลี้ยงรูปแบบนี้ต้องการห้องขนาดใหญ่หรืออาจจะเลี้ยงแยกกันอยู่คนละโรงเรือน การเลี้ยงแบบนี้สามารถควบคุมน้ำหนักตัวได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่อตัวผู้ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพในการผสม

พันธุ์ดีขึ้นและสามารถลดปัญหาไ้ตัวผู้ถึงวัยเจริญพันธุ์ก่อนตัวเมียอีกด้วย แต่เมื่อนำไ้ทั้งสองเพศมารวมกันจะมีการจัดลำดับทางสังคมเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งบางครั้งอาจทำให้มีอัตราการตายสูงมาก การเลี้ยงแบบนี้อาจจะทำให้ไ้ตัวผู้และตัวเมียมีภูมิคุ้มกันโรคที่แตกต่างกันได้

การควบคุมน้ำหนักตัวในระยะไ้รุ่น

เป้าหมายหลักในการจัดการไ้รุ่นนั้นก็คือ การควบคุมน้ำหนักตัวให้ได้ตามมาตรฐานของแต่ละสายพันธุ์ตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่พันธุ์ไ้กระทง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการควบคุมทั้งน้ำหนักตัวและความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัว เนื่องจากจะมีผลต่อสมรรถภาพการผสมพันธุ์และการฟักออกของไข่ฟักเป็นอย่างมาก

ความสำคัญของน้ำหนักตัว

พ่อแม่พันธุ์ไ้กระทงจะมีการคัดเลือกให้มีการเจริญเติบโตเร็ว ให้น้ำหนักมาก ซึ่งถ้าหากพ่อแม่พันธุ์ไ้ได้กินอาหารแบบเต็มที่เป็นเวลา 6 สัปดาห์จะสามารถเพิ่มน้ำหนักตัวให้ได้ตามน้ำหนักที่ต้องการในไ้พ่อแม่พันธุ์ที่อายุ 20 สัปดาห์ได้ ส่งผลให้ไ้มีน้ำหนักตัวเมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์มากเกินไป ดังนั้นการควบคุมน้ำหนักตัวไม่ให้มากเกินไปนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม น้ำหนักตัวที่เหมาะสมของไ้แต่ละสายพันธุ์จะแตกต่างกันขึ้นกับสายพันธุ์ บริษัทผู้ผลิต ฤดูกาล สภาพการจัดการ และคุณภาพอาหาร ฯลฯ

อัตราการเพิ่มน้ำหนักตัวของไ้นั้นควรจะมีการควบคุมตั้งแต่อายุ 3 สัปดาห์จนกระทั่งปลดไ้เพื่อให้ได้ผลผลิตไข่สูงที่สุดและมีอัตราการผสมติดสูงที่สุด

การควบคุมน้ำหนักตัวของไ้พ่อแม่พันธุ์และแม่พันธุ์เพื่อให้มีโครงสร้างที่สมบูรณ์ และไม่มีไขมันสะสมมากเกินไปจะมีข้อดีดังต่อไปนี้

- มีความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวในฝูงดี
- ไ้จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และเริ่มให้ไข่ฟองแรกช้าลง
- ฟองไข่มีขนาดใหญ่ขึ้น
- การให้ผลผลิตไข่เพิ่มมากขึ้น
- ปริมาณไข่ที่สามารถนำเข้าฟักได้เพิ่มมากขึ้น
- อัตราการตายระหว่างการไ้ลดลง
- ต้นทุนค่าอาหารในช่วงไ้รุ่นลดลง
- ต้นทุนไข่ฟักลดลง
- อัตราการผสมติดเพิ่มขึ้น (เปอร์เซ็นต์ไข่มีเชื้อเพิ่มขึ้น)
- อัตราการฟักออกเพิ่มขึ้น

น้ำหนักตัวที่แนะนำสำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทง

ไก่สายพันธุ์ที่แตกต่างกันจะมีน้ำหนักตัวมาตรฐานหรือน้ำหนักพิกัด (Target weight) ที่แนะนำแตกต่างกันขึ้นกับบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่ ดังแสดงในตารางที่ 2 เมื่อมีการนำพ่อแม่พันธุ์ขนาดเล็ก (Mini meat-type) ผสมกับพ่อแม่พันธุ์มาตรฐานเพื่อผลิตเป็นลูกไก่กระทงนั้น ควรจะมีการควบคุมน้ำหนักตัวไก่ตัวผู้ให้มีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้ไก่ตัวผู้มีน้ำหนักมากเกินไปหรือป้องกันไม่ให้ไก่ตัวเมียต้องแบบภาระน้ำหนักตัวผู้มากเกินไปขณะผสมพันธุ์ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการผสมพันธุ์ได้

ตารางที่ 3 น้ำหนักมาตรฐานหรือน้ำหนักพิกัด (Target weight) สำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทงระยะไกรุ่น (กรัม/ตัว)

อายุ (สัปดาห์)	แม่พันธุ์ขนาดเล็ก	แม่พันธุ์มาตรฐาน	พ่อพันธุ์
1	120	130	140
2	220	240	300
3	320	350	450
4	420	460	600
5	520	570	750
6	620	670	900
7	710	770	1,050
8	790	880	1,200
9	870	990	1,350
10	950	1,100	1,500
11	1,030	1,210	1,650
12	1,110	1,320	1,800
13	1,190	1,430	1,950
14	1,270	1,540	2,100
15	1,350	1,650	2,250
16	1,430	1,760	2,400
17	1,510	1,870	2,550
18	1,590	1,980	2,700
19	1,670	2,090	2,850
20	1,750	2,200	3,000

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 632

การจำกัดอาหารสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระทง

การควบคุมน้ำหนักตัวไก่รุ่นให้ได้ตามมาตรฐานของแต่ละสายพันธุ์นั้นกระทำได้โดยการควบคุมปริมาณอาหารที่กิน การควบคุมอาหารมีอยู่หลายวิธี ดังนี้

1. การจำกัดอาหาร (Feed restriction) เป็นการจำกัดปริมาณอาหารที่ให้ไก่กินในแต่ละวันตามปริมาณที่กำหนดโดยผู้เลี้ยง
2. การให้อาหารแบบข้ามวัน (Skip day feeding)
3. การให้อาหารแบบวันเว้นวัน (Skip a day feeding)
4. ให้อาหาร 2 วันเว้น 1 วัน (Feed 2 day and skip a day)
5. การให้อาหาร 5 วัน เว้น 2 วัน ใน 1 สัปดาห์ (Feed 5 day and skip 2 day)

การจำกัดปริมาณน้ำดื่ม

เมื่อมีการจำกัดปริมาณอาหารที่กินจะส่งผลให้ไก่ดื่มน้ำมากขึ้น ส่งผลให้ไก่ถ่ายมูลเหลวและมีน้ำหนักลงพื้นมากขึ้นเนื่องจากการแก่งแย่งกินน้ำส่งผลให้มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการก๊าซแอมโมเนีย ดังนั้นเมื่อมีการจำกัดอาหารควรจะมีการจัดการน้ำดื่มด้วยดังนี้

- ในวันที่ให้อาหาร จะให้ไก่ได้ดื่มน้ำก่อนถึงเวลาให้อาหารประมาณ 30 นาที หลังจากที่ไก่กินอาหารหมดแล้วประมาณ 1 ชั่วโมงจึงงดการให้น้ำ แล้วจะให้น้ำอีกครั้งในช่วงบ่าย
- ในวันที่ไม่ให้อาหาร ถ้าหากอุณหภูมิโรงเรือนต่ำกว่า 21 °ซ ควรให้ไก่ได้ดื่มน้ำในช่วงเช้าประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วให้น้ำดื่มอีกครั้งในช่วงบ่าย ถ้าหากอุณหภูมิภายในโรงเรือนสูงกว่า 21 °ซ ควรให้ไก่ได้ดื่มน้ำในช่วงเช้าประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง แล้วให้อีกครั้งในช่วงบ่ายและช่วงค่ำก่อนการปิดแสงสว่าง
- ไม่ควรจำกัดปริมาณน้ำดื่มถ้าหากอุณหภูมิภายในโรงเรือนสูงกว่า 27 °ซ หรือถ้าหากไก่เกิดความเครียดเนื่องจากความร้อน

ระยะเวลาที่ใช้ในการดื่มน้ำจะขึ้นอยู่กับชนิดและรูปแบบของอุปกรณ์ให้น้ำ อัตราส่วนของไก่ต่ออุปกรณ์ให้น้ำ ความหนาแน่นของไก่ต่อพื้นที่ และรูปแบบของอาหาร ฯลฯ โดยปกติไก่จะใช้เวลาในการดื่มน้ำจากนิปเปิลมากกว่าถึงน้ำอัตโนมัติ (Bell shape drinker) หรือแบบรางอัตโนมัติ เพื่อให้สามารถตรวจสอบปริมาณน้ำที่ไก่ดื่มได้อย่างถูกต้องจึงควรจะมีการติดตั้งมาตรวัดน้ำไว้ด้วย

น้ำหนักตัวที่แนะนำสำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่

ไก่ไข่มิได้คัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาเพื่อให้มีการเจริญเติบโตเร็ว ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับไก่มีน้ำหนักตัวมากกว่าน้ำหนักมาตรฐานที่แนะนำนั้นจึงไม่ค่อยปรากฏเหมือนกับพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทง อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำตัวต่ำกว่าน้ำหนักมาตรฐานมากกว่า ค่าน้ำหนักตัวที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่เล็กฮอร์นขาวและไก่ไข่สีน้ำตาลดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงน้ำหนักตัวมาตรฐานหรือน้ำหนักตัวปกติสำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นและไก่ไข่สีน้ำตาล (กรัม)

อายุ (สัปดาห์)	ไก่พันธุ์เล็กฮอร์นขาว		ไก่ไข่สีน้ำตาล	
	ตัวเมีย	ตัวผู้	ตัวเมีย	ตัวผู้
1	90	140	130	180
2	140	180	180	220
3	210	260	260	320
4	280	360	340	450
5	350	450	420	580
6	420	550	500	720
7	500	640	580	860
8	580	770	660	990
9	660	860	740	1,100
10	740	1,000	820	1,190
11	820	1,090	900	1,320
12	900	1,130	980	1,420
13	980	1,230	1,060	1,550
14	1,050	1,320	1,140	1,640
15	1,100	1,410	1,220	1,730
16	1,150	1,450	1,300	1,820
17	1,200	1,520	1,380	1,910
18	1,250	1,560	1,460	1,980
19	1,300	1,610	1,540	2,010
20	1,350	1,690	1,620	2,130

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 635

การเลี้ยงและการจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะให้ไข่

ความต้องการพื้นที่การเลี้ยง (Floor space) ไก่แม่พันธุ์ต้องการพื้นที่การเลี้ยงมากกว่าไก่ไข่ที่เลี้ยงเพื่อให้ผลผลิตไข่เพียงอย่างเดียว ความต้องการพื้นที่การเลี้ยงมักจะบ่งบอกเป็นค่าความหนาแน่นมีหน่วยเป็น พื้นที่/ตัว

ชนิดของพื้น (Floor type) โรงเรือนที่เป็นพื้นสแลททั้งหมด (All slats) ปัจจุบันไม่นิยมใช้กันในการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ แต่โรงเรือนที่เป็นพื้นปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมด (All litter) ยังนิยมใช้กันอยู่ การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ส่วนใหญ่จะนิยมใช้พื้นแบบกึ่งสแลท คือ ภายในโรงเรือนจะมีพื้นที่ปูทับด้วยวัสดุ

รองพื้นบางส่วนร่วมกับพื้นที่ยกสูงเป็นสแลทบางส่วน สัดส่วนการใช้พื้นสแลทมีตั้งแต่ 10-70% ของพื้นที่ ในโรงเรือนที่ใช้พื้นแบบกึ่งสแลทจะมีการวางอุปกรณ์ให้น้ำและรังไข่อยู่บนส่วนที่เป็นพื้นสแลท

ข้อดีของพื้นแบบกึ่งสแลทคือ วัสดุรองพื้นจะเสื่อมสภาพช้าลงถึงแม้ว่าจะเลี้ยงไก่ภายใต้ความหนาแน่นสูงก็ตาม เนื่องจากมูลที่ไก่ขับถ่ายออกมาบางส่วนจะอยู่ภายใต้พื้นสแลท

พื้นสแลทที่ทำจากลวดไม่แนะนำให้ใช้ในไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระตัง เนื่องจากลวดจะมีความแข็ง และมีขนาดเล็กในขณะที่ไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระตังจะมีขนาดน้ำหนักตัวมาก โดยเฉพาะไก่ตัวผู้ จึงทำให้เกิดบาดแผลที่เท้าได้ง่าย และไก่มักจะหลีกเลี่ยงที่จะผสมพันธุ์บนพื้นตาข่ายจึงทำให้อัตราการผสมติดลดลง ดังนั้น พื้นสแลทที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่กระตังควรจะทำด้วยพลาสติกหรือไม้ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า

พื้นที่ปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมด (All slats)

ถ้าหากมีการจัดการวัสดุรองพื้นอย่างดี วัสดุรองพื้นนั้นแห้ง ไม่เปียกชื้น ไม่จับตัวกันเป็นก้อนแข็ง จะไม่ทำให้อุ้งเท้าไก่เป็นแผล จึงทำให้ฝูงพ่อแม่พันธุ์มีอัตราการผสมติดสูงขึ้นไป ทำให้เท้าไก่ตัวเมียสกปรกซึ่งจะช่วยทำให้รังไข่สะอาดไม่ปนเปื้อนมูลที่ติดไปกับเท้าไก่ซึ่งก็จะได้ไข่ฟักสะอาดขึ้น ส่งผลให้อัตราการฟักออกดีขึ้นไป และคุณภาพของลูกไก่ดีขึ้น แต่การจัดการพื้นที่ปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมดให้มีคุณภาพดีนั้นทำได้ยากในทางปฏิบัติและมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากกว่าพื้นแบบกึ่งสแลท

พื้นกึ่งสแลท (Combination of slats and litter floor)

พื้นกึ่งสแลทนิยมใช้กันมากในการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่กระตัง โรงเรือนที่สร้างใหม่ในปัจจุบันมักจะใช้ระบบนี้ทั้งหมด เนื่องจากสามารถเลี้ยงได้หนาแน่นกว่า ต้นทุนการเลี้ยงไก่ต่อโรงเรือนต่ำกว่า ไข่บนพื้นมีน้อยกว่า และสามารถติดตั้งระบบรังไข่อัตโนมัติได้สะดวกกว่า โดยอาจจะวางส่วนที่เป็นสแลทไว้บริเวณส่วนกลางของโรงเรือน หรือวางไว้บริเวณด้านข้างของโรงเรือนทั้งสองข้างก็ได้ พื้นสแลทที่นิยมใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสแลทพลาสติกเนื่องจากการติดตั้งและการทำความสะอาดจะง่ายกว่าพื้นสแลทที่ทำจากไม้

รังไข่ (Nest)

รังไข่เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญมากและมีผลอย่างมากต่อจำนวนไข่บนพื้นและคุณภาพของไข่ฟัก ไข่บนพื้นจะสกปรก ทำความสะอาดยากและอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการติดเชื้อแบคทีเรียในตู้ฟักทำให้ไข่เน่ามากขึ้น ปกติไข่บนพื้นจะมีอัตราการฟักออกต่ำ ลูกไก่ที่ฟักออกมาจะมีคุณภาพต่ำเนื่องจากการติดเชื้อแบคทีเรีย นอกจากนี้ไข่บนพื้นจะถูกเหยียบจนไข่แตกได้ง่ายและจะส่งผลให้ไก่ในฝูงนั้นมีนิสัยจิกไข่ได้ ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการรังไข่คือ จะต้องทำให้มีไข่บนพื้นน้อยที่สุด และเปอร์เซ็นต์ไข่แตกหรือบวมไม่ควรเกิน 2% ในไก่อายุน้อย และไม่ควรเกิน 3% ในไก่อายุมาก

เนื่องจากการผลิตไข่ฟักที่มีคุณภาพดีจะมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ผู้เลี้ยงจึงต้องลงทุนสูงในการเลือกไข่รังไข่ที่มีคุณภาพดีและมีการจัดการอย่างเข้มงวด รังไข่ที่มีไข่ในปัจจุบันมีทั้งที่เป็นระบบเก็บไข่อัตโนมัติและเก็บด้วยมือของผู้เลี้ยงเอง และมีทั้งที่เป็นรังไข่เดี่ยวและรังไข่รวม

รังไข่แต่ละแบบแต่ละลักษณะจะมีผลต่อการไข่ของไก่แตกต่างกัน โดยพบว่าแม่พันธุ์ไก่กระทงจะไวต่อรังไข่ที่มีรูปแบบไม่เหมาะสมและสถานที่วางรังไข่ไม่เหมาะสมมากกว่าแม่พันธุ์ไก่ไข่ นอกจากนี้รังไข่สำหรับแม่พันธุ์ไก่กระทงจะต้องมีขนาดใหญ่กว่าแม่พันธุ์ไก่ไข่ด้วย

จำนวนรังไข่ที่ใช้จะต้องจัดเตรียมไว้ให้เพียงพอ โดยทั่วไปจะใช้ในอัตรารังไข่ 1 รังต่อแม่ไก่ 4-5 ตัว หรือรังไข่แบบรวมขนาดยาว 1 เมตรต่อแม่ไก่ 35-40 ตัว ถ้าเลี้ยงไก่ในสภาพอากาศร้อนก็ควรที่จะเพิ่มจำนวนรังไข่ให้มากขึ้น การติดตั้งรังไข่ควรจะต้องติดตั้งไว้บนพื้นสแลทและมีคอนไม้สำหรับเกาะไว้ด้านหน้ารังไข่เพื่อให้แม่ไก่กระโดดขึ้นไปเกาะก่อนที่จะเข้าไปวางไข่ในรังได้สะดวก นอกจากนี้คอนไม้สำหรับเกาะหน้ารังนี้ควรจะทำให้สามารถพับปิดหน้ารังได้เพื่อป้องกันมิให้ไก่เข้าไปนอนในรังไข่ในช่วงเวลากลางคืน

พื้นที่ให้อาหาร (Feeder space)

ความต้องการพื้นที่ให้อาหารสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ในระยะให้ไข่จะมากกว่าในระยะไข่รุ่น พื้นที่ให้อาหารสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์แสดงในตารางที่ 5 นอกจากนี้จะต้องมีพื้นที่ให้อาหารอย่างเพียงพอแล้วควรที่จะกระจายอาหารให้ทั่วถึงทั้งโรงเรือนและไก่สามารถกินได้ภายในเวลาไม่เกิน 5 นาที หลังจากเริ่มให้อาหาร ดังนั้นการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ในระบบอุตสาหกรรมจึงนิยมใช้ระบบการให้อาหารแบบอัตโนมัติ ระบบการขนส่งอาหารในท่อส่งอาหารมักจะใช้แบบเกลียวสว่าน (Auger) หรือแบบสายพาน (Chain) ถ้าหากโรงเรือนมีความยาวมากอาจจะจำเป็นต้องมีถึงพักอาหารหลาย ๆ ถึงระหว่างทางเพื่อให้การกระจายอาหารทำได้เร็วขึ้น

ตารางที่ 5 แสดงพื้นที่การให้อาหารที่เหมาะสมสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ (ทั้งตัวผู้และตัวเมีย)

พันธุ์	รางอาหาร ¹		จำนวนตัว/อุปกรณ์	
	นิ้ว	เซนติเมตร	Pan ²	Tube feeder ³
ไก่เล็กฮอร์นมาตรฐาน	3.75	9.4	13	16
ไก่ไข่เปลือกสีน้ำตาล	4.25	10.6	11	13
ไก่กระทงขนาดเล็ก	5.00	12.5	10	12
ไก่กระทงมาตรฐาน	6.00	15.0	8	11

หมายเหตุ

¹ ความยาวด้านเดียว

² เส้นผ่าศูนย์กลาง 12 นิ้ว (30 เซนติเมตร)

³ เส้นผ่าศูนย์กลาง 16 นิ้ว (41 เซนติเมตร)

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 638

การให้อาหารแยกเพศ (Sex-separate feeding)

การควบคุมน้ำหนักตัวของไก่พ่อแม่พันธุ์เพื่อไม่ให้ไก่น้ำหนักมากเกินไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่ตัวผู้ สามารถทำได้โดยการให้อาหารแบบแยกเพศ การให้อาหารอาหารแยกเพศจะทำให้ผู้เลี้ยงสามารถปรับระดับโภชนาการในอาหารสำหรับไก่แต่ละเพศและสามารถควบคุมปริมาณอาหารที่กินของแต่ละเพศได้ วิธีการก็คือ ใช้ตะแกรง (Grill) ครอบ หรือใช้ท่อ (Tube) หรือใช้ลวด (Wire) ที่มีขนาดเพียงพอที่หัวไก่ตัวเมียจะลอดลงไปกินได้ปิดไว้ด้านบนของอุปกรณ์ให้อาหารไก่ตัวเมีย เนื่องจากไก่ตัวผู้จะมีหัวขนาดใหญ่กว่าไก่ตัวเมีย ดังนั้น ไก่ตัวผู้จึงไม่สามารถกินอาหารจากอุปกรณ์ให้อาหารของตัวเมียได้ ในขณะที่อุปกรณ์ให้อาหารไก่ตัวผู้จะติดตั้งไว้สูงในระดับที่ไก่ตัวผู้ยึดคอกินได้สะดวก เนื่องจากไก่ตัวเมียจะมีขนาดเล็กกว่า และตัวเตี้ยกว่า ดังนั้น ไก่ตัวเมียจึงไม่สามารถกินอาหารจากอุปกรณ์ให้อาหารไก่ตัวผู้ได้

อุปกรณ์ให้น้ำ (Waterers)

การจัดเตรียมอุปกรณ์ให้น้ำให้เพียงพอและให้ไก่ได้ดื่มน้ำอย่างเพียงพอตามความต้องการนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการน้ำดื่ม ถ้าหากไก่ได้รับน้ำไม่เพียงพอจะส่งผลให้ผลผลิตไข่ลดลง อัตราการผสมติดลดลง และอัตราการฟักออกลดลง โดยปกติไก่ตัวผู้และตัวเมียจะดื่มน้ำในปริมาณที่เท่ากัน ความต้องการน้ำดื่มจะเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิภายในโรงเรือนเพิ่มขึ้น

การจัดการไก่ตัวผู้ให้มีความสมบูรณ์พันธุ์สูง

ระบบสืบพันธุ์ไก่ตัวผู้ (Male reproduction)

เมื่อมีการผสมพันธุ์ไก่ตัวผู้จะขับหลังน้ำเชื้อออกมาครั้งละประมาณ 0.1-1.0 มิลลิลิตร และไก่ตัวผู้สามารถผสมพันธุ์ได้วันละประมาณ 10-30 ครั้ง ขึ้นอยู่กับการแข่งขันกับตัวผู้ตัวอื่น จำนวนตัวเมียที่ยอมให้ผสม ตำแหน่งในการจัดลำดับทางสังคม อุณหภูมิโรงเรือน ความชื้น และความยาวแสง ฯลฯ ไก่ตัวผู้หนึ่งตัวอาจจะผสมพันธุ์กับตัวเมียตัวเดิมวันละหลาย ๆ ครั้ง ไก่ตัวเมียที่ถูกตัวผู้ผสมพันธุ์มากที่สุดจะเป็นไก่ที่อยู่ในลำดับกลางทางสังคม ปกติไก่ตัวผู้ที่อยู่ในลำดับเป็นผู้นำทางสังคมเท่านั้นที่มีโอกาสได้ผสมพันธุ์บ่อยที่สุด ไก่ที่เป็นตัวด้อยทางสังคมจะไม่มีโอกาสได้ผสมพันธุ์เนื่องจากจะโดนไก่ตัวผู้ที่แข็งแรงกว่าขับไล่ออกไป

การจัดการไก่ตัวผู้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ไก่ทุกตัวมีโอกาสได้ผสมพันธุ์อย่างทั่วถึง ซึ่งสามารถทำได้โดยการคัดไปด้อยออกไปและมีการควบคุมน้ำหนักตัวโดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของการให้ผลผลิตไข่

นิสัยก้าวร้าวในไก่ตัวผู้ (Male aggressiveness)

เพื่อให้การผสมพันธุ์ประสพผลสำเร็จ ไก่ตัวผู้จึงควรมีนิสัยข่มตัวเมียหรืออยู่ในลำดับทางสังคมที่สูงกว่าตัวเมีย ในอดีต นิสัยก้าวร้าว ความกระตือรือร้นของไก่ตัวผู้ และนิสัยข่มตัวเมียจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าไก่ตัวผู้จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ แต่การคัดเลือกและการปรับปรุงพันธุ์ในปัจจุบัน ไก่หลายสายพันธุ์ตัวผู้มักเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ก่อนตัวเมีย ทำให้ไก่ตัวเมียพยายามหนีห่างจากตัวผู้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้จะ

เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงแรกเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เท่านั้น วิธีการแก้ไขคือควรใช้ไ้ตัวผู้ในปริมาณน้อยในช่วงแรกหลังจากนั้นจึงค่อยเพิ่มจำนวนไ้ตัวผู้เข้าไปอีกเพื่อไ้ตัวเมียเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์

สัดส่วนตัวผู้และตัวเมีย (Ratio of male and female)

ในฝูงผสมพันธุ์ถ้าหากมีจำนวนไ้ตัวผู้มากเกินไปหรือน้อยเกินไปจะส่งผลเสียต่ออัตราการผสมติด สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างตัวผู้และตัวเมียนั้นจะแตกต่างกันตามสายพันธุ์ ขนาดน้ำหนักตัว อุปนิสัยของไ้ และการจัดการภายในโรงเรือน ดังแสดงในตารางที่ 6 สัดส่วนของไ้ตัวผู้และตัวเมียมักจะบอกเป็นค่าจำนวนไ้ตัวผู้ต่อตัวเมีย 100 ตัว หรืออาจจะบอกเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ก็ได้ ในทางปฏิบัติมักจะมีไ้ตัวผู้สำรองไว้มากกว่าที่แนะนำเพื่อเอาไว้ทดแทนในกรณีที่ถูกคัตทิ้งหรือตาย

ตารางที่ 6 แสดงสัดส่วนของไ้ตัวผู้ต่อตัวเมีย 100 ตัว สำหรับพ่อแม่พันธุ์ไ้กระทงและไ้ไขที่เลี้ยงบนพื้น 2 ลักษณะ

ตัวผู้	ตัวเมีย	ชนิดพ่อแม่พันธุ์	ปูทับด้วยวัสดุรองพื้น	พื้นที่งสแลท
เล็กฮอร์นมาตรฐาน	เล็กฮอร์นมาตรฐาน	ไ้ไขสีขาว	8	9
ไ้ไขสีน้ำตาล	ไ้ไขสีน้ำตาล	ไ้ไขสีน้ำตาล	9	10
ไ้กระทงมาตรฐาน	ไ้กระทงขนาดเล็ก	ไ้กระทง	9	10
ไ้กระทงมาตรฐาน	ไ้กระทงมาตรฐาน	ไ้กระทง	9	10

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 640

น้ำหนักพ่อพันธุ์ (Male body weight)

การควบคุมน้ำหนักตัวไม่ให้มีน้ำหนักมากหรือน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับน้ำหนักตัวมาตรฐานของสายพันธุ์ที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ดังแสดงในตารางที่ 7 เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการให้ผลิต เนื่องจากการให้ผลผลิตไข่ และอัตราการผสมติด จะสัมพันธ์กับน้ำหนักตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งไ้พ่อพันธุ์ ถ้าหากมีน้ำหนักตัวมากเกินไปจะทำให้ไ้ตัวเมียไม่ยอมให้ผสมพันธุ์ ส่งผลให้อัตราการผสมติดและไข่มีเชื้อต่ำลง

ตารางที่ 7 แสดงน้ำหนักตัวมาตรฐานที่แนะนำสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ระหว่างการให้ผลผลิตไข่ (กรัม/ตัว)

อายุ		พ่อแม่พันธุ์ไก่กระตัง		พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่	
สัปดาห์	วัน	เมีย	ผู้	เมีย	ผู้
20	140	2,200	3,000	1,350	1,550
24	168	2,600	3,600	1,540	1,690
30	210	3,200	4,200	1,610	1,800
40	280	3,450	4,300	1,670	1,920
50	350	3,550	4,400	1,700	1,990
60	420	3,700	4,550	1,720	2,030
64	448	3,750	4,650	1,740	2,070

หมายเหตุ ชั่งน้ำหนักก่อนให้อาหาร

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 642

การย้ายไก่ตัวผู้และตัวเมียเข้าโรงเรือนไก่ไข่

ในกรณีที่ใช้ระบบการเลี้ยงแบบให้อาหารแยกเพศควรจะนำไก่ตัวผู้เข้ามาในโรงเรือนก่อนตัวเมียประมาณ 1-2 สัปดาห์ เพื่อให้ตัวผู้ได้มีเวลาปรับตัวให้เคยชินกับอุปกรณ์ให้อาหาร วิธีการนี้มีข้อควรระวังคือ ในช่วงแรกของการไข่ไก่ตัวผู้มักจะมีนิสัยข่มตัวเมียมากขึ้นซึ่งอาจจะทำให้ตัวเมียบางตัวถูกผสมพันธุ์มากเกินไป

การคัดไก่ตัวผู้ออก

ในระหว่างการให้ไข่ควรจะมีการดูแลไก่ตัวผู้อย่างใกล้ชิด ถ้าพบว่าไก่ตัวใดไม่สมบูรณ์ก็ควรจะต้องคัดออกทันที เนื่องจากไก่ตัวผู้มักจะผสมพันธุ์กับไก่ตัวเมียเพียงไม่กี่ตัวที่ตนเองชอบเท่านั้น ซึ่งถ้าหากไก่ตัวผู้ตัวนั้นไม่สามารถผสมพันธุ์ได้ก็จะทำให้ไก่ตัวเมียมกลุ่มนั้นไม่ได้รับการผสมพันธุ์หรือแม้แต่ไก่ตัวผู้ตัวอื่นก็จะไม่ยอมมาผสมพันธุ์ด้วยจนกว่าจะจับไก่ตัวผู้ที่เคยคุมตัวเมียมกลุ่มนั้นออกไปเสียก่อน

การกระตุ้นให้ไก่ตัวผู้ออกกำลังกาย

ไก่ตัวผู้ควรจะมีการออกกำลังกายบ้างเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขาอ่อนแอ การกระตุ้นให้ไก่ตัวผู้ได้ออกกำลังกายสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การยกอุปกรณ์ให้อาหารสำหรับไก่ตัวผู้ให้สูงในระดับที่ไก่ต้องยืดตัวเล็กน้อยเพื่อจิกกินอาหาร หรือโดยการโรยเมล็ดธัญพืชลงบนพื้นในช่วงบ่ายเพื่อให้ไก่ได้ออกแรงคุ้ยเขี่ยก็จะช่วยให้ไก่ได้ออกกำลังกายได้ดี

ไก่ตัวผู้ขี้ขลาด (Timid male)

ไก่ตัวผู้ที่อยู่ในระดับกลางถึงระดับสูงทางสังคมจะมีโอกาสได้จับคู่ผสมพันธุ์กับตัวเมีย เนื่องจากการจัดลำดับทางสังคมจะสัมพันธ์กับน้ำหนักตัว ไก่ที่มีน้ำหนักตัวน้อยมักจะเป็นตัวที่ต้อยทางสังคมหรือเรียกว่าไก่ขี้ขลาด (Timid male) ดังนั้น จึงจำเป็นจะต้องมีการควบคุมน้ำหนักตัวให้ไก่ตัวผู้ทุกตัวมีน้ำหนักเป็นไปตามมาตรฐานที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิต ถ้าหากมีไก่ตัวผู้ที่มีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐานมาก ๆ ก็ควรเพิ่มจำนวนอุปกรณ์ให้อาหารสำหรับไก่ตัวผู้ให้เพียงพอเพื่อให้ไก่ได้กินอาหารได้มากขึ้น

การใช้ไก่ตัวผู้ทดแทนระหว่างการให้ไข่ (Spiking)

ในระหว่างการผสมพันธุ์ของไก่โดยเฉพาอย่างยิ่งพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทงจะมีอัตราการผสมติดลดลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้น ผู้เลี้ยงไก่บางรายจะใช้วิธีคัดเลือกตัวผู้บางตัวที่มีน้ำหนักมากหรือน้อยเกินไปออกหลังจากที่ไก่ให้ไข่ไปแล้วประมาณ 5-7 เดือน แล้วนำไก่ตัวผู้ที่หนักกว่าเข้ามาทดแทนซึ่งจะทำให้อัตราการผสมติดเพิ่มขึ้น แต่ปัญหาที่จะตามมาก็คือ จะทำให้ต้นทุนการผลิตไข่ฟักเพิ่มขึ้น เสี่ยงต่อการติดโรคจากไก่ฝูงอื่นมากขึ้น ดังนั้น การจัดการที่ดีก็คือ การเลี้ยงและการจัดการให้ไก่ตัวผู้มีน้ำหนักตามมาตรฐาน และมีสุขภาพดีตลอดระยะเวลาให้การให้ไข่

การผสมพันธุ์ไม่เพียงพอ

เนื่องจากไก่พ่อพันธุ์มีน้ำหนักตัวมากถ้าหากไก่ตัวเมียนอนอยู่บนพื้นสแลท และตัวผู้ขึ้นผสมพันธุ์จะทำให้เท้าไก่ตัวเมียบาดเจ็บและเสียการทรงตัวได้ จึงทำให้ไก่ตัวเมียมักจะไม่ยอมให้ตัวผู้ขึ้นผสมพันธุ์ ในขณะที่ตนเองกำลังยืนอยู่บนพื้นสแลท ดังนั้น ถ้าเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์บนพื้นกึ่งสแลทจึงควรจะหาวิธีการที่จะให้ไก่ตัวเมียลงมาอยู่บนพื้นที่ปูด้วยวัสดุรองพื้นข้างล่างบ้าง เนื่องจากการผสมพันธุ์จะประสบความสำเร็จมากที่สุดบนพื้นที่ปูด้วยวัสดุรองพื้น การจัดการอาจทำได้โดยการโรยเมล็ดธัญพืชบนพื้นเพื่อดึงดูดให้ไก่ทุกตัวลงมาคุ้ยเขี่ยกินในช่วงบ่าย ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ไก่ตัวผู้ได้มีโอกาสผสมพันธุ์กับตัวเมียมากขึ้น